

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/39694,ul-Fiedlera-Franciszka.html>
03.04.2026, 21:58

ul. Fiedlera Franciszka

*W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa **powinna zostać zmieniona** jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Franciszek Fiedler (1880–1956) - w rzeczywistości Efroim Truskier, występujący pod pseudonimami m.in.: „As”, „Berent”, „Dżek”, „Gustaw”, „Franciszek Fiedler”, „Franciszek Karski”, „Emil François Lambert”, „Józef Malik”. Członek władz partii komunistycznej (KPRP/KPP, PPR, PZPR). Jeden z czołowych teoretyków partii.

Urodził się w 1880 r. w Warszawie, w bogatej rodzinie mieszczańskiej, syn Beniamina. W 1902 r. został wydalony z uczelni w Berlinie i z granic państwa za udział w demonstracji polskich studentów. Po powrocie do Królestwa Polskiego aresztowany na 6 tygodni w X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej. W 1905 r. wstąpił do rewolucyjnej Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL); działał w jej strukturach w Zurychu oraz w Warszawie. Założyciel i redaktor w l. 1910–1912 „Trybuny” i pism zastępczych: „Młot”, „Wolna Trybuna”, „Nasza Sprawa”, „Nowa Trybuna”. 16 XII 1918 r. został wybrany do Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Robotniczej Polski (KPRP). Był członkiem Centralnej Redakcji oraz redakcji „Czerwonego Sztandaru”. W lutym 1920 r. został aresztowany na posiedzeniu KC KPRP za działalność przeciw niepodległości Polski. Zwolniony wiosną 1921 r. Po wyjściu z więzienia kontynuował działalność komunistyczną. W 1924 r. wyjechał z Polski, kontynuując działalność komunistyczną w ZSRS i innych krajach Europy, nie przerywając swojej działalności w KPRP/KPP. Od 1936 r., w Paryżu prowadził jeden z punktów kontaktowych dla zwerbowanych przez komunistów uczestników wojny domowej w Hiszpanii. W czasie okupacji niemieckiej oraz po wyzwoleniu Francji współpracował z Francuską Partią Komunistyczną oraz Polską Partią Robotniczą.

W lipcu 1945 r. powrócił do kraju. Został redaktorem naczelnym organu KC PPR – „Trybuny Wolności”, następnie „Nowych Dróg”. Na I Zjeździe PPR w Warszawie (6–13 XII 1945 r.) został wybrany na członka Komitetu Centralnego PPR. Brał udział w opracowaniu zasad programowych na tzw. kongresie zjednoczeniowym PZPR w 1948 r. Został też członkiem KC PZPR (do śmierci). W 1949 r. został odznaczony jako jeden z pierwszych stalinowskim Orderem Budowniczych Polski Ludowej. W okresie stalinizmu l. 1949–1953 r. był przewodniczącym komisji Biura Politycznego KC PZPR do spraw nauki. W kwietniu 1952 r. został mianowany członkiem rzeczywistym PAN. W 1952 r. brał udział o opracowywaniu Konstytucji PRL, zasiadał też w Sejmie PRL.

Zmarł 27 XI 1956 r. w Warszawie.

(kigd)